

Sotaorvot rekisteriin, mars!

Talvisodan ja jatkosodan sotaorvoista laaditaan parhaillaan rekisteriä.

Varovaisen arvon mukaan sotaorpoja olisi ollut enimmillään 50 000, joista tällä hetkellä elossa on 30 000.

Pirkanmaalla sotaorpojen rekisteröinnistä vastaa Tampereen Seudun Kaatuneitten Omaiset ry.

Ylöjärveläinen lehtori Heikki Nurmela, 69, on yksi sotaorpouden kokeneista. Hän kannustaa kohtalotovereitaan ilmoittautumaan nyt kirjoihin ja kansiin.

Matti Pulkkinen

Heikki Nurmela oli vasta kahden kuukauden ikäinen vesa, kun hänen isänsä kaatui tykistökeskityksessä Ruskealassa 29. heinäkuuta vuonna 1941.

Suruviesti saapui kotiin nuorelle äidille ja vauvalle. Äiti jatkoi maatilaa pitämistä ja kasvatti poikansa.

– Äitini ei mennyt uusiin naimisiin. Ajattelen, että hän kunniotti valinnallaan isäni muistoa, Heikki Nurmela mieltii.

– Äitini eli leskenä, viljeli maata ja piti karjaa. Hänen veljensä asuivat huutoetäisyydellä, joten moni arjen askare tehtiin yhteistyössä porukalla. Sukulaiset hankkivat yhdessä koneita.

Heikki kasvoi maahan kiinni. Hän viljeli nassikasta lähtien aikuisiälle, kunnes 1980-luvulla pellot vuokrattiin ja myöhemmin myytiin vieraalle.

Nurmela pitää edelleen kotitaloaan, joka on tärkeä muisto isästä ja äidistä.

Hän muistelee, että varttumisen myötä mieli ymmärsi, mitä sodassa kaatuminen tarkoittaa.

Isävainaja haudattiin ensimmäisen kerran rintaman taakse jääneenä ja tilanteen muuttuessa hänen tomujansa siirrettiin kotiseurakunnan sankarihautaan Kauhajoelle.

Suku tukena ja turvana

Isän menettäminen nosti Heikki Nurmelan suoja-averkostoon koko suvun.

– Tiedän, mitä tiivis sukuyhteys parhaimmillaan merkitsee, hän kiittää.

– Onneni on ollut, että lähelläni on ollut setiä sekä enoja, jotka ovat tehneet kaikkensa hyväkseni. Heiltä sain myös miehen mallin.

Tilalla työskenteli vuoteen 1944 saakka pietarilainen Sergei, joka

Ylöjärveläinen Heikki Nurmela on sotaorpo. Hän kannustaa muita saman kohtalon kokeneita ilmoittautumaan sotaorporekisteriin.

oli sotavanki. Hän oli työteliäs ja pidetty työmies, mutta Neuvostoliittoon palauttamisen jälkeen hänestä ei kuulunut mitään.

Heikki Nurmela tilittää, että hänen lapsuutensa oli onnellinen isätömyydestä huolimatta.

– Minua ei ole kiusattu orpouteni johdosta. Vakavalla asialla ei Pohjanmaalla piinata.

Opettajana elämäntyönsä tehnyt Nurmela arvostaa äitiään ja lähisukulaisiaan siitä, että he mahdollistivat opiskelemisen.

– Sain käydä koulut ja yliopiston. Siinä kaikessa lähiomaisten kannustus ja tuki olivat merkittävässä asemassa.

Kiitollisuudestaan ja kunnioituksestaan kokemaansa kohtaan Heikki Nurmela on käynyt mielellään puhumassa niin itsenäisyysjuhlista kuin kaatuneiden muistopäivien tilaisuuksissa Pohjanmaalla.

– Olen halunnut nostaa päivänvaloon sodan eläneiden sukupolvien tunteja sekä kokemuk-

sia. Muistan hyvin ajanjakson, jolloin yhteiskuntamme käänsi sotaveteraaneille ja -invalideille sekä lotille selkensä. Onneksi yleinen mielipide on palannut kunnioittavaksi ja arvostavaksi.

Isän kohtalo kiinnostaa

Historiaa ja yhteiskuntaoppia opettanut Heikki Nurmela on halunnut saada kaiken mahdollisen tiedon isästään.

– Kun sota-arkistot avautuivat, pääsin tiedon lähteille, joista löytyi hyvinkin tarkkaa ja monipuolista tietoa isäni sotareissusta aina varusmiespalveluksesta lähtien. Esimerkiksi sotapäiväkirjat ja rintamakartat ovat olleet kovin antoisia, hän kehuu.

Tiedonjano on vetänyt Nurmela myös matkoille itärajan taakse sota-näyttämöille.

– Olen osallistunut kolmelle historianopettajien reissulle. Ne ovat avanneet paljon lähis-

toriastamme. Rajan takana on edelleen selviä merkkejä sota- toimista, kuten korsujen pohjia ja juoksuautojen uomia.

Heikki Nurmela on kiitollinen siitä, että hän on löytänyt isänsä tarkan kaatumispaikan silloisen Ruskealan kunnan Valkealammen kylästä.

Sotaorpojen vuoro

Suomalainen yhteiskunta haluaa tehdä kunniaa sotien kauhut kokeneille ihmisille.

– 1960-luvun radikaaliliike veti lokaan kaikki sotatoimiin osallistuneet. Onneksi viime vuosien kymmeninä uudet sukupolvet ovat palautaneet kunnian ja antaneet kiitoksensa, Heikki Nurmela korostaa.

– Vuorollaan arvonsa ovat saaneet niin sotaveteraanit kuin -invaliditkin sekä lotat. Huomio on kiinnittynyt myös Ruotsiin ja Tanskaan vietyihin sotalapsiin.

Nyt vuorossa ovat sotaorvot.

Rekisteri työn alla

Suomen käymistä talvi- ja jatkosodasta jäi noin 50 000 sotaorpoa.

Kaatuneitten Omaisten Liitto (KOL) arvioi, että sotaorvoista elää vielä noin 30 000.

KOL aloitti viime vuoden alussa suuren urakan yhteistyössä jäsenyhdistyöksensä kanssa, kun ne käynnistivät sotaorporekisterin kokoamisen.

Pirkanmaalla haasteesta vastaa Tampereen Seudun Kaatuneitten Omaiset ry. Se ja KOL tarjoavat kaikille kohderyhmäläisille rekisteröitymislomakkeita, joilla rekisteröityminen voi hoitaa.

Viime joulukuuhun mennessä noin 15 000 sotaorpoa oli ilmoittautunut kirjoihin ja kansiin.

KOL:n tavoitteena on hankkia jokaiselle sotaorvolle tunnus. Se

osoittaa, miten raskaan uhrin sotaorvot ovat antaneet isänmaalle.

– Sotaorpojen olemassaolon tunnustaminen ei maksa Suomen valtiolle mitään – se on kunniavelka, liitosta korostetaan.

– Kaikkein heikoimmassa asemassa olevat sotaorvot toivoivat, että he saisivat tarvitsemaansa sosiaalista tukea sotaorpo-tunnuksella. Muutamat sotaa käyneet maat ovat hoitaneet sotaorpokysymyksen oikeudenmukaisella tavalla, kun ne ovat avustaneet sotaorpoja eri tavoin, liitosta kerrotaan.

– Sotaorvot kokevat, että heillä on nyt mahdollisuus esiin tuloon rekisteröitymisen ansiosta.

+ + + + +

Sotaorpojen rekisteröinnistä saa lisätietoja Tampereen Seudun Kaatuneitten Omaiset ry:n puheenjohtajalta Erkki Lehtelältä, puhelin 040-518 5537 ja sihteeriltä Helena Kalliolta, puhelin 040-761 8157.